



FORSVAR FOR NATUREN

HØJSTRUP ØVELSESPADS

EVALUERING AF DRIFTS- OG PLEJEPLAN **2005-2019**





Titel: Højstrup Øvelsesplads,
Evaluering af Drifts- og Plejeplan
2005-2019

Udgivelse: Forsvarsministeriets Ejendomsstyrelse,
2015

Udarbejdelse: Dansk Natur Rådgivning og NIRAS A/S,
Pernille Brandt Poulsen

Kvalitetssikring: Forsvarsministeriets Ejendomsstyrelse,
Henrik Olsen og Margit Buhl

Godkendelse: Chef for Rådgivningsafdelingen, Forsvars-
ministeriets Ejendomsstyrelse Boie Skov
Frederiksen

Fotos: Michael Sand og Margit Buhl

**Layout og
produktion:** Rosendahls a/s, København

ISBN: 978-87-92898-75-3

Internetversion: Planen kan findes i elektronisk format
på www.forsvaret.dk





INDHOLD

1. RESUMÉ	4	5. AKTIVITETSOVERSIGT	25
2. INDLEDNING	6	5.1 Rydning	26
3. EVALUERING AF AKTIVITETER	8	5.2 Slåning	27
3.1 Militæranvendelse	9	5.3 Hydrologi	28
3.2 Naturbeskyttelse	10	5.4 Invasive arter	31
3.3 Publikumshensyn	16	5.5 Andet.	31
3.4 Gennemførte aktiviteter ud over drifts- og plejeplanens anvisninger.	18	6. REFERENCER	32
4. OPSUMMERING AF STATUS	20	7. BILAG	33
4.1 Militæranvendelse	21	7.1 Aktivitetskort	33
4.2 Naturbeskyttelse	21		
4.3 Publikumshensyn	23		
4.4 Gennemførte aktiviteter ud over drifts- og plejeplanens anvisninger.	24		

1. RESUMÉ

Drifts- og plejeplanen for Højstrup Øvelsesplads 2005-2019 er gennemgået og evalueret med henblik på at identificere tiltag, der er gennemført, samt tiltag der helt eller delvis mangler gennemførelse.

En række planlagte aktiviteter er gennemført med henblik på de øvelses- og uddannelsesmæssige forhold på terrænet. Bl.a. er flere levende hegn udvidet med nye rækker, og der er etableret tre nye klyngebeplantninger. Der er desuden fortaget tynding i et mindre skovområde for at forbedre øvelsesmulighederne. Der er planlagt tynding af flere bevoksninger, som endnu ikke er gennemført.

Med hensyn til naturbeskyttelse vurderes det, at de åbne slettearealer overordnet set fremstår åbne og uden aldrende opvækst. Slettearealerne slås flere gange årligt.

En mindre del af sletteområdet er henlagt til tilgroning med højt græs. Disse områder ryddes løbende for busk- og træopvækst.

Højstrup Øvelsesplads indeholder en række vådområder, som ligger spredt i en stor mosaik på terrænet. Mange af vådområderne har høj naturværdi, og der er på Højstrup Øvelsesplads en målsætning for vådområderne om på sigt at danne udgangspunkt for Fyns bedste storkebiotop. Størstedelen af de planlagte aktiviteter for vådområdeplejen er udført. Her er primært tale om rydning af opvækst af pil, som er meget dominerende i bredzonen på samtlige vådområder. Nogle af vådområderne, hvor der allerede er sket rydning af pil, trænger igen til rydning.



Der er sket bekæmpelse af kæmpe-bjørneklo ved hjælp af pesticider. Man har således ikke iværksat afgræsning, som beskrevet i drifts- og plejeplanen.

I forhold til fortidsminderne på terrænet er der tale om flere beskyttede sten- og jorddiger spredt ud på hele terrænet. Det er i drifts- og plejeplanen beskrevet, at der skal ske fjernelse af større træer, som står direkte på digerne. Dette er ikke gennemført.

Skovdriften på terrænet styres ved funktionsudbud efter naturnære principper. Pga. elmesyge er samtlige elmetræer i Jelstrup Plantage døde. Forsvarsministeriets interne jagtorganisation er nedlagt, vildtpleje ophørt, og jagten anvendes fremadrettet til interforce jagt.

Der er opsat informationstavler ved indfaldsvejene med oplysninger om ordensreglement og øvelsesaktiviteter, samt kort over terrænet.

Ud over de aktiviteter, der er beskrevet i drifts- og plejeplanen, er der bl.a. etableret en ny beplantning i forlængelse af Oles Lund, der er sket bekæmpelse af rynket rose i enkelte områder og udført pleje af tre vådområder. Et mindre hjørne af terrænets nordlige del er afstået til Pårup Kirke.

Sammenfattende kan det konkluderes, at store dele af de planlagte pleje- og driftstiltag er gennemført, men at enkelte tiltag af forskellige årsager mangler, f.eks. rydning af flere beplantninger.



Vådområde.



2. INDLEDNING

Forsvarsministeriets skyde- og øvelsестerræner er styret af 15-årige drifts- og plejeplaner. Udarbejdelse af drifts- og plejeplaner for de enkelte terræner påhviler Forsvarsministeriets Ejendomsstyrelse og sker med henvisning til *Bestemmelse om drifts- og plejeplaner* (FBE, 2011).

For Højstrup Øvelsesplads foreligger en drifts- og plejeplan for perioden 2005 til 2019 (Miljøministeriet et al. 2005). Denne benævnes herefter drifts- og plejeplanen. Godt halvdelen af planperioden er gået, og det er ønskeligt med en evaluering af status for gennemførelsen.

Jævnfør retningslinjerne i drifts- og plejeplanen skal anvendelsen af øvelsespladsen tilgodeses følgende forhold:

- At terrænet er udlagt som militær øvelsesplads og derfor fortsat skal kunne opfylde hjemmeværnets behov for uddannelsesaktiviteter.
- At den militære benyttelse sker under hensyntagen til landskabelige og biologiske værdier, som i drifts- og plejeplanperioden søges fastholdt og udbygget.
- At den rekreative benyttelse sker i det omfang, det er sikkerhedsmæssigt forsvarligt og ikke forstyrrer den militære brug samt er foreneligt med hensynet til de natur- og kulturmæssige værdier.

Disse skal realiseres på baggrund af en række planlagte aktiviteter. Nærværende gennemgang og evaluering af aktiviteter på øvelsespladsen er foretaget med udgangs-



Kig ud over slettelandskabet.

punkt i den foreliggende drifts- og plejeplans planafsnit, som dækker en 15-årig planperiode.

Nærværende evaluering er gennemført af Margit Buhl, KCDK, Pernille Brandt Poulsen, NIRAS A/S og kaptajn Christian Schack Fabricius. Sidstnævnte har et godt indblik i terrænets nuværende og hidtidige drift og pleje. I forbindelse med nærværende evaluering er der foretaget besigtigelser på terrænet december 2014.

Notatets struktur består af et resumé, der kort opridser evalueringens hovedkonklusioner efterfulgt af nærværende introduktion. Derefter følger en mere grundig aktivitetsgennemgang af tiltagene i drifts- og plejeplanen.

Alle aktiviteter er i notatet opdelt i emnerne *militæranvendelse*, *naturbeskyttelse* og *publikumshensyn*. Inden for hvert emne gøres status over de gennemførte aktiviteter sammenlignet med det planlagte niveau. Tiltag, der er udført, selv om de ikke er beskrevet i drifts- og plejeplanens anvisninger, er ligeledes inkluderet.

Aktivitetsgennemgangen efterfølges af en opsummering over de forhold, der af forskellige årsager endnu ikke er gennemført, og som mangler, for at drifts- og plejeplanens mål er opfyldt. Notatet munder ud i en systematisk opgørelse af aktiviteter, der skal gennemføres i den kommende 5-års periode.

3. EVALUERING AF AKTIVITETER

Metodikken i det følgende er, at de foreskrevne aktiviteter for Højstrup Øvelsesplads fra drifts- og plejeplanen for perioden 2005-2019 gennemgås i skemaform.

De respektive aktiviteter kategoriseres efter emnerne *militæranvendelse*, *naturbeskyttelse* og *publikumshen-syn*, og der gives en kort beskrivelse af de planlagte aktiviteter. Navneangivelserne svarer til dem, der er anvendt i drifts- og plejeplanen med tilhørende kort. Terræ-

net er inddelt i afdelinger og derunder i litra, og tallene i aktivitetsbeskrivelsen, f.eks. 9b, henviser til disse. For hver aktivitet er der i højre kolonne en kort beskrivelse af status for gennemførelsen af aktiviteten samt en konklusion fremhævet med **fed**. Drifts- og plejeplanen angiver en prioritering af indsatsen i forskellige faser af planperioden. Dette er ikke vægtet i evalueringen, idet der ses på den samlede indsats i planperioden.



Skiltning.

3.1 Militæranvendelse

Planer og aktiviteter, der primært er begrundet i de militære sikkerheds- og uddannelsesmæssige behov, og retningslinjerne for den øvelsesmæssige indretning af terrænet. Her er tale om terrænenheder, anlæg, øvelsesfaciliteter m.v. med baggrund i bl.a. afsnit 9 i drifts- og plejeplanen: *Forsvarets fremtidige behov og ønsker*.

Planlagte aktiviteter	Aktivitetsbeskrivelse	Udførte aktiviteter
Beplantninger.	Af drifts- og plejeplanens bilag 7 fremgår en udførlig beplantningsplan over nye beplantninger primært af levende hegn. Beplantningerne er nummeret fra 1 – 8 og fremgår af drifts- og plejeplanens bilag 2.	
	Da samtlige beplantninger foretages på græsbundet jord, bearbejdes jorden inden plantning af hensyn til fremtidig vækst.	Ok.
	Beplantning nr. 1: Læhegnet udvides til 6 rækker. Søgtes plantet i oprindelige hegnslinjer, og de eksisterende læhegn suppleres, hvor det er nødvendigt.	Gennemført.
	Beplantning nr. 2: Læhegnet udvides til 6 rækker. Søgtes plantet i oprindelige hegnslinjer, og de eksisterende læhegn suppleres, hvor det er nødvendigt.	Gennemført.
	Beplantning nr. 3: Læhegnet udvides til 6 rækker. Søgtes plantet i oprindelige hegnslinjer, og de eksisterende læhegn suppleres, hvor det er nødvendigt.	Gennemført.
	Beplantning nr. 4: Læhegnet udvides til 6 rækker. Søgtes plantet i oprindelige hegnslinjer, og de eksisterende læhegn suppleres, hvor det er nødvendigt.	Gennemført.
	Beplantning nr. 5: Læhegnet udvides til 6 rækker. Søgtes plantet i oprindelige hegnslinjer, og de eksisterende læhegn suppleres, hvor det er nødvendigt.	Gennemført.
	Beplantning nr. 6: Læhegn suppleres med ekstra beplantning. Der ryddes op ved hegnet.	Gennemført.
	Beplantning nr. 7: Et mindre område tilplantes med hovedsaglig nål, iblandet taks. Randbeplantning skal være løv.	Gennemført.
	Beplantning nr. 8: Etablering af 2 mindre holme bestående af lav løvtræsbevoksning og krat.	Gennemført. Den østlige beplantning mistrives og en stor del af træerne er gået ud.
	Afdeling 4c: Området tilplantes efter stormfald. Genplantes i mindre holme bestående af douglasgran, eg og småbladet lind.	Gennemført.
Rydning og tynding.	Afdeling 4d: Området ryddes delvist for krat, således at der opstår mindre lysninger, hvorved der fås et mere overdrevslignende terræn.	Ikke gennemført. En del af området er beskyttet overdrev og rydning burde prioriteres.
	Afdeling 4b: Areal ved Brobyvej tyndes selektivt, således at det bliver gennemtrængeligt ved øvelser.	Gennemført. Området trænger igen til rydning.

Planlagte aktiviteter	Aktivitetsbeskrivelse	Udførte aktiviteter
	Afdeling 3d og 5j: Læhegnet tyndes selektiv, således at der kommer en god kroneudvikling. Udhængende træer fjernes.	Delvist gennemført. Tynding mangler i 5j.
	Afdeling 5c, 5d og 5e: Områderne tyndes og plejes.	Ikke gennemført.
	Afdeling 3f – Jelstrup Plantage: Tyndes med forskellig intensitet. Der indlægges N-S (nord-syd) gående spor med vigepladser.	Ikke gennemført. Samtlige elmetræer i plantagen er døde pga. elmesyge.
	Afdeling 2b og 2c – Oles Lund: I den nordlige del af 2b fjernes poppel. Henligges i øvrigt til urørt skov. I den sydlige del ryddes N-S (nord-syd) gående fremrykkeveje. 2c bevares som åben skovbevoksning.	Ikke gennemført.
	Afdeling 4b – Jøhnckes Plantage: Selektiv tynding. Egnskarakteristiske arter bevares. Øvrige ryddes.	Ikke gennemført.

3.2 Naturbeskyttelse

Planer og aktiviteter, der primært er begrundet i pleje- og beskyttelse af terrænets naturværdier, ses i skemaet nedenfor.

Drifts- og plejeplanen for Højstrup Øvelsesplads indeholder 22 vandhuller, og disse er for overskuelighedens skyld præsenteret i et skema for sig selv nedenfor.

Planlagte aktiviteter	Aktivitetsbeskrivelse	Udførte aktiviteter
Pleje af slettearealer.	Størstedelen af de 119 ha slette slås årligt med efterfølgende opsamling i form af høstet. Slåning må ikke ske før 1. juli.	Gennemført.
	Desuden henligges hvert år minimum 5 % af slettearealerne, som ikke slås. Dette gøres af hensyn til biodiversiteten. De uslåede områder skifter placering hvert år.	Gennemført.
Rydning.	Afdeling 3a og 4a: Området syd for Fynskevej samt den nordøstlige del af øvelsespladsen mod Langesøstien henlægges til tilgroning med højt græs. Der foretages derfor ikke høstet, men kun naturpleje, som begrænser kratdannelse og tilgroning af træer og buske. Rydningen sker manuelt hvert 5. år. Områderne udgør i alt 15 ha og fremgår af drifts- og plejeplanens bilag 2.	Gennemført. Området syd for Langesøstien, afdeling 4a er tilplantet.
Bekæmpelse af invasive arter.	Større bestande af kæmpe-bjørneklo bekæmpes ved afgræsning med får. Mindre flytbare hegninger bruges i denne sammenhæng, således at kæmpe-bjørneklo kan bekæmpes meget lokalt. Alternativt bekæmpes med pesticider.	Delvist gennemført. Der er ikke sket bekæmpelse ved afgræsning. Man har i stedet bekæmpet kæmpe-bjørneklo med pesticider. Terrænet overvåges for forekomster.
	Afdeling 4b, 4d, 5c, 5d og 5e: Bekæmpelse af rynket rose. Sker evt. i sammenhæng med rydning/tynding.	Gennemført.
Pleje af fortidsminder.	Større træer, som vokser direkte på områdets beskyttede sten- og jorddiger, fjernes i løbet af første del af planperioden.	Ikke gennemført.

Drifts- og plejeplanen for Højstrup Øvelsesplads indeholder 22 vandhuller. De er for overskuelighedens skyld vist særskilt i nedenstående skema.

Vådområderne på Højstrup Øvelsesplads er vist på drifts- og plejekortet i bilag 2 til drifts- og plejeplanen. Der er yderligere vandhuller på terrænet, som ikke er omfattet af drifts- og plejeplanen, og som derfor ikke er nummereret.

Planlagte aktiviteter	Aktivitetsbeskrivelse	Udførte aktiviteter
Pleje af vådområder.	Målet for pleje af vådområderne er, at de kan blive en del af et mosaikområde, som på sigt danner udgangspunkt for Fyns bedste storkebiotop.	
	Der etableres en 5 meter "No-go-zone" rundt om alle vandhuller.	Gennemført. Områderne er ikke markeret med pæle. Der køres ikke i vandhullerne med køretøjer.
	Vådområde 2006: Spændende, stort vådområde, der nu fremstår som et stort pilekrat – tidligere sø. Det er ret unge buske med bar jord under. Der er spredte gul iris på den bare jord. I den vestlige ende er der vand omkring rødderne. OBS: Entomologisk Forening foretager insektmålinger ved vandhullet. Pleje: Alle pilebuske trækkes op med spil, og det forventes, at der vil genopstå en lysåben og lavvandet sø i græslandet – til gæs, padder, viber mm.	Gennemført. Vådområdet er oprenset i år 2009. Området er allerede ved at gro til i pil igen.

Planlagte aktiviteter	Aktivitetsbeskrivelse	Udførte aktiviteter
	Vådområde 2006: Består af 3 sammenhængende søer. 1) I den vestlige del er der pilekrat med tør bund. Her er vand-dækket om vinteren/foråret. 2) Den østlige del (syd for dæmningen) er en vanddækket lavning med en vandflade på 30 x 40 meter. Der gror pilestammer ud over vandet. Vandet er ret klart. Øst herfor er et selvsået pilekrat på fugtig bund, som strækker sig ud til Østre Ringvej. 3) Nordlig sø, som ligger på den anden side af dæmningen. Søen har via en rørføring under dæmningen forbindelse til den resterende del af vådområdet. Vandspejlet er ca. 30 x 60 meter. Den er åben i den vestlige del, og her forekommer den sjældne vandplante billebo-klaseskærm. OBS: Entomologisk Forening foretager insektmålinger ved vandhullet. Pleje: 1) Ingen pleje. 2) Vandfladen ryddes for grene og buske. Bæltet langs syd-siden ryddes helt og mod vest, og øst fjernes en 3–5 meter bræmme. 3) Store hvidpil fjernes i søen nord for dæmningen. Søfladen friholdes for træer. Alle træer på og nedenfor dæmningen fjernes. Evt. sættes der et stem i ved rørunderføringen for at hæve vandstanden ca. 40 cm. 3–4 store hvidpil i østenden fjernes.	Gennemført.
	Vådområde 2007: Det er sjapvand i mannasødgæs. Søen er helt omgivet af store pilebuske, men åben i midten. Søen tørrer formentlig ud om sommeren. Det er et perfekt paddehul, lavvandet, lysåbent og med fint, klart vand. Vandstanden er ca. 30 cm og der er fast græsbund. Pleje: Al trævækst fjernes.	Gennemført. Området er ved at vokse til i pil igen.
	Vådområde 2007: Terrænets største sø. Er lavvandet og med klart vand, dog med mudderbund. Her står spredte pilebuske ude i søen. Det er et stort vandhul omgivet af træer og buske. Bredvegetationen er bortskygget af tjørn, navn mm. I øst enden er vandhullet helt åbent. Der er her en fin bredvegetation med en varieret moseflora. Der har været flugtskydebane ved bredden af dette vandhul. Der ligger masser af knuste lerduer og tomme patronhylstre langs kanten. Pleje: Al træopvækst fjernes rundt om og i vandhullet.	Gennemført. Den vestlige del af området er ved at vokse til i pil igen. Lerduer og hylstre er ikke fjernet.
	Vådområde 2008: Markant rundt hul i græsslette. Vandspejlet er ca. 15 x 15 meter. Der er en ca. 2 ½ meter skrænt ned til vandspejlet. Der er en god søflade, men meget grumset vand. Der er tæt krat af hvid- og gråpil hele vejen rundt. Pleje: Rydning af den smalle bræmme hele vejen rundt.	Gennemført. Området fremstår åbent og med vandspejl.
	Vådområde 2008: Stort søområde omgivet af stort, fugtigt og tæt pilekrat. Vandspejlet er ca. 30 x 40 meter. Søen er lysåben og lavvandet. Kan tørre ud om sommeren. Søen ligger beskyttet inde i en bevoksning. Fin mose- og vandflora. Pleje: De få pilebuske, der står ude på den åbne bred, fjernes.	Ikke gennemført. Området er ved at vokse til i pil og tjørn.

Planlagte aktiviteter	Aktivitetsbeskrivelse	Udførte aktiviteter
	Vådområde 2009: Området er tilgroet i pilekrat. Dog med åbent vandspejl. Søen ligger i en græssækning og vandet er ret grumset. Pleje: Pilebuskene ude i vandet bør fjernes.	Gennemført. Vådområdet fremstår åbent og med vandspejl.
	Vådområde 2009: Et af områdets større søområder. Der gror pilebuske ude i vandet, men vådområdet ligger åbent ude i engen. Det er lavvandet, og der er masser af fugle og en rig ferskvandflora. I vest kanten er der åben bred med sjapvand. I den østlige ende af det samlede vådområde er der opstået et lille nyt smalt øst-vestgående vådområde i en lavning på sletten, ca. 30 x 60 meter. Det er nu et åbent sjapvandsområde. Der er begyndende tilgroning af pilebuske. Pleje: I den vestlige sø bør søfladen ryddes helt for pilebuske. I den østlige sø fjernes alle pilebuske fortløbende.	Gennemført. Området er ved at vokse til i pil igen.
	Vådområde 2010: Lavning i græsslette, ca. 40 x 30 meter. Pilebuske langs syd og vest kanten. Søen er udtørret om sommeren og dækket af røgræs, knopsiv, gåsepotentil, butbladet skræppe, vandpileurt og gråpileopvækst. Det ser ud på pilebuskene, som om der er ret høj vandstand om vinteren. Pleje: Al træopvækst fjernes, og der foretages en oprensning af søen.	Gennemført. Området er ved at vokse til i pil igen.
	Vådområde 2010: Sø beliggende i dyb lavning. Søen er under kraftig tilgroning i tagrør og dunhammer, især i den nordlige og vestlige del. Vandet er meget grumset. Den åbne vandflade er kun ca. 10 x 20 meter. I nord og syd ende er der større pilekrat ud over vandet. Pleje: Rydning af piletræer- og buske. Slåning af tagrør.	Ikke gennemført. Området er vokset helt til i pil og tagrør.
	Vådområde 2011: En ret stor sø med en ø i midten med pilebuske på. Bredzonen, bortset fra en lille åbning mod nord, er overgroet af pilebuske. Vandet er grumset og af dårlig kvalitet. Langs den åbne nordside i vandet vokser varieret moseflora. Pleje: Bredden fritlægges for piletræer- og buske og anden opvækst. I sydvest enden er der et stort overgroet søområde. Træer trækkes op med spil.	Gennemført.
	Vådområde 2012: Et rundt, dybtliggende hul med stejle, bare skrænter. Vandfladen er 12 x 12 meter. Klart vand, dækket af liden andemad. Store træer og buske hænger ud over vandhullet og skygger helt. Der ses ingen moseplanter. Pleje: Træer på toppen af randen kan bevares. Al busk- og trævækst nede i hullet og på skrænterne bør ryddes.	Ikke gennemført. Området er vokset fuldstændig til i pil.
	Vådområde 2012: Vandhul beliggende lige nord for vinklen i vinkelhegnet, samt en lavning med tæt pilekrat, ca. 50 x 20 meter. Der er vand i den østlige ende. Helt mørk og død i bunden og overgroet. Der ses et stort piletræ i øst enden. Pleje: Al trævækst fjernes, og der foretages oprensning.	Ikke gennemført. Området er vokset fuldstændig til i pil.



Vådområde.

Planlagte aktiviteter	Aktivitetsbeskrivelse	Udførte aktiviteter
	Vådområde 2013: Lille lavning, ca. 30 x 40 meter, på nordsiden af levende hegn. Der står et kæmpe piletræ (8-stammet) på sydsiden i det levende hegn. Midt i hullet står også et ret stort piletræ. Det er et næsten helt udtørret hul, som er helt overgroet af pilebuske – dog er der åbent mod nord. Der ses ingen moseplanter – bunden er helt bar. En temporær sø, som tørrer ud om sommeren. Pleje: Opvækst ryddes, og søen oprenses. Det store piletræ bevares. Resten ryddes.	Gennemført. Området fremstår åbent og med vandspejl.
	Vådområde 2013: Tørlagt vådområde med ca. 5 tætte pilebuske med mange si-destammer. Her står vand om vinteren. Det er altså en temporær sø. Vådområdeflora er dunhammer, knopsiv mm. Pleje: Søen genskabes ved optrækning af pilebuske og uddybes efterfølgende.	Gennemført. Området fremstår åbent og med vandspejl.
	Vådområde 2014: Fugtig lavning med helt åbent græs. Lavningen er i sommermånederne helt tørret ud for vand. Her vokser gåsepotentil, manna-sødgæs og vandpileurt i midten. Pleje: Pilebusk i øst enden fjernes, og der foretages en oprensning.	Gennemført. Området udtørre om sommeren.
	Vådområde 2014: 1) Lille, rundt vandhul, ca. 15 x 15 meter, midt på åben slette. Der er en ret stejl kant. Det er helt overskygget og tilgroet i gråpilebuske. Pilebuskene står ude i vandet. Der er god vanddybde i det gravede vandhul. 2) Syd for dette vandhul findes endnu en mindre vandfyldt lavning, omkranset af træopvækst. Pleje: 1) Pil ryddes. Enkelte roser bevares på nord og øst kanten. Piletræer trækkes op med spil. 2) Al træopvækst fjernes.	Gennemført. Området fremstår åbent og med vandspejl.
	Vådområde 2015: Lille mergelgrav på bakketop, omgivet af fuglekirsebærkrat. Lille lund med dybt vandhul i midten. Vandspejlet er kun 8 x 8 meter og i meget dårlig stand. Grumset vand med andemad. Pleje: Pile- og rosenbuske, der vokser ud over vandet, fjernes. Ellers ingen indgreb.	Gennemført.
	Vådområde 2015: Vådområde i den vestlige del af terrænet. Udgør sammen med flere andre vådområder en mosaikstruktur af våde områder. Vådområdet er udpeget på drifts- og plejekortet, men der fremgår ingen beskrivelse i selve drifts- og plejeplanen.	Vådområdet er ryddet i bredzonen for pil.
	Område 2016: Lille fugtig lavning i græsset, ca. 10 x 10 meter. Består kun af en stor pilebusk. Der er tørt i bunden. Pleje: Buske og anden træopvækst bør trækkes op i håb om, at der dannes vandspejl.	Gennemført. Vådområdet er blevet oprenset. Udtørre om sommeren.

Planlagte aktiviteter	Aktivetsbeskrivelse	Udførte aktiviteter
	Vådområde 2017: Lille lavning med sjapvand på den åbne slette nord for Egåvej, ca. 20 x 10 meter. Her står vand, og der er en grøftlavning mod nord med bredbladet dunhammer. I selve sjapvandet står kær-ranunkel, knæbøjet rævehale, manna-sødgræs, knopsiv, glanskapslet siv og lav ranunkel. Pleje: Holdes åbent ved manuel og skånsom kratrydning 2 gange i planperioden.	Gennemført.
	Vådområde 2018: Midt på den nordlige den af vinkelhegn er der et pilekrat med et vandhul, som nu er helt overgroet af pilekrat. Der er god vandstand (ca. 60 cm, hvor det er dybest), men helt overskygget. Gamle pilestammer strækker sig ud over vandet. Der vokser kun fredløs langs kanten ellers døde blade. Vandet er klart. Der ses gul iris og rørgræs langs bredden. OBS: Entomologisk Forening foretager insektmålinger ved vandhullet. Pleje: Vandhullet oprenses og ryddes for træopvækst. De to kæmpe piletræer bevares.	Ikke gennemført. Området udtørre om sommeren.
	Vådområde 2018: Vådområde på ca. 50 x 20 meter. Det er en fugtig eng i græsarealet med moseplanter. Der har været kørt meget i dér, og der ses dybe hjulspor. Pleje: Enkelte pilebuske fjernes.	Gennemført. Området er oprenset. Vokset til i tagrør.

3.3 Publikumshensyn

Planer og aktiviteter, der primært er begrundet i hensynet til offentlighedens adgang til terrænet.

Planlagte aktiviteter	Aktivetsbeskrivelse	Udførte aktiviteter
Offentlighedens adgang.	Primo 2006 opsættes informationsstandere med tilhørende ordensreglement ved de naturlige adgangsveje til øvelsespladsen.	Gennemført. Der er på øvelsespladsen et problem med løse hunde.
	Primo 2006 udarbejdes der en folder som indeholder ordensreglement samt en præsentation af øvelsespladsen.	Ikke gennemført.
Affaldsdeponering.	Der opsættes ordensreglement i Oles Lund grundet stor affaldsdeponering. Såfremt der i 2. delperiode af drifts- og plejeplanen fortsat deponeres affald, opsættes bomme og/eller hegn langs Langesøstien.	Delvist gennemført. Der er opsat informationsstandere med ordensreglement, men ikke opsætning af bomme eller hegn.
Etablering af ridesti.	Etablisementet bestemmer i samråd med områdets ryttere den rette placering til en ridesti.	Gennemført. Den nordlige del af stien ønskes omdirigeret til at gå omkring Nordre Ringvej.
Adgangsveje.	Af hensyn til kørestolsbrugere og øvrige brugere vedligeholdes Vibelundvej, Depotvej samt Ringvejen således, at det er muligt at færdes med kørestol.	Ikke gennemført.
	Der opsættes en bom, som spærrer for uvedkommende bilkørsel ad Vibelundsvej fra Stegsted.	Gennemført.



En rytter på tur i terrænet.

3.4 Gennemførte aktiviteter ud over drifts- og plejeplanens anvisninger

Der er gennemført aktiviteter udover dét, der er beskrevet i drifts- og plejeplanen. Forsvarsministeriets drifts- og plejeplaner løber over 15 år, hvilket i forhold til visse driftsaktiviteter er relativt langsigtet. Derfor vil der ofte i løbet af planperioden opstå ideer og forslag til hensigts-

mæssige projekter, som ligger uden for planens konkrete virkemidler, men som støtter planens langsigtede mål. Der kan også opstå nye, ubehandlede problemstillinger, f.eks. invasive arter. Følgende er en gennemgang af de vigtigste emner og tiltag, der er gennemført uden at være beskrevet i planen.

Aktiviteter	Aktivitetsbeskrivelse	Status
Militæranvendelse/ naturbeskyttelse Beplantning	Afdeling 3a: Den nordligste del af sletten er tilplantet i forlængelse af skovstykket 3c. Området har fået fredskovsstatus.	Gennemført.
	Afdeling 4c: Området er tilplantet i år 2007.	Gennemført. Beplantningen trænger til kulturpleje samt nedtagning af det omkringliggende kulturhegn.
Naturbeskyttelse Bekæmpelse af invasive arter	Afdeling 2g: Området er ryddet for rynket rose.	Gennemført.
Militæranvendelse Afståelse af terræn	Afdeling 1a: En mindre del af området er afstået til Pårup Kirke.	Gennemført.
Naturbeskyttelse Vådområder	Afdeling 1e: Næst sydligste vådområde i afdeling 1 er oprenset og ryddet for pil i bredzonen.	Gennemført.
	Afdeling 2a: Sydligste vådområde er oprenset og ryddet for opvækst i bredzonen.	Gennemført.
	Afdeling 3b: Vådområdet er oprenset og ryddet for pil i bredzonen.	Gennemført. Vådområdet er tørlagt om sommeren.
Militæranvendelse/ naturbeskyttelse Skovdrift	Skovdriften er overgået til principperne om naturnær skovdrift.	Ok.
Naturbeskyttelse Vildtpleje	Den interne jagtorganisation er nedlagt, og jagten afholdes i interforce regi.	Ok.



Indhegnet beplantet område, som trænger til kulturpleje.

4. OPSUMMERING AF STATUS



Element på forhindringsbanen.

Ovenstående aktivitetsgennemgang har afdækket, hvorvidt de planlagte aktiviteter på Højstrup Øvelsesplads er gennemført. Endvidere er der identificeret en række problemstillinger, som skal håndteres i de kommende år, for at Forsvarsministeriets Ejendomsstyrelse opfylder drifts- og plejeplanens målsætninger. Disse problemstillinger er kort opsummeret i det følgende med en overordnet evaluering af, i hvor høj grad planen er gennemført.

Overordnet er der på Højstrup Øvelsesplads store udfordringer med pileopvækst i og omkring vådområderne. Der er stor opmærksomhed på netop denne problemstilling, og man bør også fremadrettet være opmærksomhed på netop pileopvækst, og der skal sættes ind overfor tilgroning.

Det vurderes, at de overordnede retningslinjer beskrevet i drifts- og plejeplanen er fulgt. Det er fastholdt, at brugen sker under hensyn til de naturmæssige og



Sletteområde.

landskabelige værdier i området. Der er dog visse plejetiltag, som fortsat mangler gennemførelse. Dette er beskrevet nedenfor. Med hensyn til den rekreative udnyttelse, som skal foregå sikkerhedsmæssigt forsvarligt og uden at forstyrre Forsvarsministeriets brug, er der ikke andet kendskab til problemer på øvelsespladsen end, at mange hundeluftere går med deres hunde uden snor. Det kan skabe mange uheldige situationer og sammenstød bl.a. i forbindelse med dyrelivet samt med de andre brugere af terrænet.

4.1 Militæranvendelse

Der er i drifts- og plejeplanen for Højstrup Øvelsesplads beskrevet en række tiltag i form af beplantninger af læhegn og større klynger, hvoraf de alle er gennemført. Ud over beplantninger er der samtidig beskrevet rydning og tynding af flere områder bl.a. af N-S fremrykkeveje. Flere af disse tiltag er ikke gennemført, og der bør fremadret-

tet være fokus på gennemførelse af disse rydninger for at sikre, at områderne kan benyttes til militærøvelser og -aktiviteter.

Beplantningerne på øvelsespladsen bærer generelt præg af at have gode vækstbetingelser. Dette i kombination med begrænset øvelsesaktivitet skaber et behov for løbende opfølgning på rydninger.

4.2 Naturbeskyttelse

Med hensyn til naturbeskyttelse er en del af de planlagte aktiviteter gennemført. Der er således også aktiviteter, som af forskellige årsager ikke er gennemført. De enkelte aktivitetstyper gennemgås nærmere nedenfor.

Pleje af slettearealer

Slettearealer er i dag plejet ved slåning flere gange årligt i form af høslet. Det er derved muligt at fjerne en anse-



Kig ud over vådområde.

lig mængde biomasse (rundballer/wrap), og denne rutine forventes at fortsætte fremadrettet.

Invasive arter

Rynket rose forekommer enkelte steder på terrænet, men udgør ikke et stort problem. Den holdes nede ved slåning.

Kæmpe-bjørneklo findes ligeledes enkelte steder på terrænet. Primært i den sydlige del. I drifts- og plejeplanen er der beskrevet græsning med får som bekæmpelse. Dette er ikke sat i værk, hvorfor kæmpe-bjørneklo hidtil er bekæmpet med pesticider.

Kulturhistoriske interesser

I forhold til fortidsminderne på terrænet er der her tale om beskyttede sten- og jorddiger. Digerne bærer præg af ikke at have været vedligeholdt. Fjernelse af større træer, som står direkte på digerne, er ikke gennemført som anvist i drifts- og plejeplanen.

Pleje af vådområder

På Højstrup Øvelsesplads er der 22 vådområder, som er beskrevet i drifts- og plejeplanene. Der er stor fokus på plejen af vådområderne og i den forbindelse fjernelse af specielt pil. Målsætningen for plejen er, at samtlige



Mosaiklandskab af vådområde, levende hegn og sletteområder.

vådområder på sigt danner grundlag for Fyns bedste storkebiotop.

En stor del af indsatserne er gennemført til trods for, at der ligger en tidsplan for 1-2 vådområder om året frem til år 2019.

For at opretholde god tilstand i vådområderne er det yderst vigtigt med en fokuseret og opfølgende pleje, specielt pga. den vedvarende problemstilling omkring opvækst af pil. Den mest langsigtede måde at fjerne f.eks. pil er ved at hive planterne op med rod.

Enkelte vådområder trænger allerede igen til pleje pga. opvækst i bredzonen. Det vil være optimalt med en løbende plejeindsats af vådområderne, f.eks. 3-4 stk. årligt, afhængig af størrelse og omfang af plejen. Hermed vil der hele tiden være forskellige successionsstadier af vådområder på terrænet.

4.3 Publikumshensyn

Der er offentlig adgang til Højstrup Øvelsesplads, når der ikke finder øvelsesaktiviteter sted på terrænet. Der er opstillet informationsstandere ved indfaldsvejene, som opdateres med hensyn til oplysninger om øvelses-

aktiviteter. Endvidere viser de kort over området samt ordensreglement for offentlighedens færdsel.

Se evt. Forsvarsministeriets hjemmeside www.forsvaret.dk.

Da Højstrup Øvelsesplads ligger meget bynært, er der mange, som lufter hund på øvelsespladsen. Der er uheldigvis mange, som går med deres hunde løse, hvilket kan skabe uheldige sammenstød med de andre brugere af terrænet. Desuden er der en problematik i forhold til sammenstød med dyrelivet.

Der er etableret en ridesti rundt på øvelsespladsen, som benyttes uden nogle konflikter af området ryttere. Stien kan nogle steder være svær at identificere og den bør evt. fremhæves noget mere.

Der har desuden været en problemstilling med, at der over en længere periode er sket deponering af haveaffald i Oles Lund. Der er opsat ordensreglement for at komme problemet til livs. Der sker dog stadig affaldsdeponering i Oles Lund i et vist omfang. Man bør overveje en mere langsigtet løsning.

4.4 Gennemførte aktiviteter ud over drifts- og plejeplanens anvisninger

Både af militære og naturmæssige hensyn er der sket tiltag ud over den planlagte indsats beskrevet i drifts- og plejeplanen.

Der er plantet på et mindre stykke langs Langesøstien i forlængelse af Oles Lund. Det har bl.a. været nødvendigt med en indsats over for den invasive art rynket rose, da der sporadisk dukker bevoksninger op på terrænet. Der er desuden udført pleje på enkelte vådområder, som ikke er beskrevet i drifts- og plejeplanen. Her er der tale om rydning og oprensning.

En mindre del af det nordvestlige hjørne af terrænet er afstået til Pårup Kirke.

Skovdriften er overgået til principperne om naturnær skovdrift. Af hensyn til de militære øvelsesformål er der et ønske om specifikke skovtyper, som derfor i nogen grad vedligeholdes med dette formål.

Den interne jagtorganisation er nedlagt i år 2012, og vildtplejen er ophørt. Jagten afholdes i interforce regi.

5. AKTIVITETSOVERSIGT



Oles Lund.

I det følgende beskrives de aktiviteter, der skal gennemføres i de kommende 5 år på tabelform. De er ind delt efter driftsform, f.eks. rydning, og listet op efter identitetsnumre (id). Terrænet er inddelt i afdelinger og derunder i litra, og tallene i kolonnen *Afdeling og litra*, f.eks. 4d, henviser til disse. Der er benyttet en række forkortelser for arealtyper og træartskoder, jævnfør kort til drifts- og plejeplanen: krat (KRT), slette (SLE), sø (SØ), samt afdrifter (UKU), andet løv (ALØ) og sitkagran (SGR). Endvidere er der angivet arealstørrelser (ha) samt

en tidsramme for gennemførelse af den pågældende aktivitet. Angivelserne kan tilsvarende findes på det medfølgende aktivitetskort (bilag 7.1). Der kan være dobbeltangivelse af områder i de følgende tabeller, da områder med førstegangspleje f.eks. også kan indgå i løbende pleje/drift og derfor også kan være omfattet af andre aktivitetstyper.

Enkelte områder har siden tilblivelsen af drifts- og plejeplanen ændret tilstand. Eksempelvis kan et område

være ændret fra krat til beskyttet overdrev i forbindelse med en opdatering af §3 områder. Den fremtidige pleje bør derfor tilpasses den nuværende tilstand.

Det bemærkes, at en række af de beskrevne aktiviteter kan kræve myndighedsgodkendelse, før de kan gennemføres.

5.1 Rydning

Som del af målsætningen for militæranvendelse og naturbeskyttelse skal der foretages rydning af vegetation på en række områder.

Rydning: Målsætning militæranvendelse og naturbeskyttelse.

Id	Lokalitet	Afdeling og litra	Areal (ha)	Gennemføres	Aktivetsbeskrivelse
1-1	Overdrev i Jøhnckes Plantage.	4d (ALØ)	1,58	2016.	Delvis rydning. Den sydlige halvdel af plantagen har ved en opdatering af §3 områder ændret tilstand til beskyttet overdrev. Overdrevet ryddes delvist for opvækst. Enkelte tjørn efterlades.
1-2	Skov i Jøhnckes Plantage.	4d (ALØ)	1,95	2017.	Delvis rydning. Den nordlige del af plantagen tyndes selektivt. Egnskarakteristiske arter efterlades.
1-3		3f (SGR)		2017.	Rydning. Der ryddes til N-S fremrykkeveje med vigepladser.
1-4	Sletteareal syd for Fynskevej.	4a (SLE)	4,91	2016 og fremadrettet hvert 5. år.	Rydning. Området slås ikke således at det kan bevæge sig mod dyrehavepræg. For at området ikke vokser til ryddes al opvækst af buske og træer, således at man ved at kigge ud over området kan se mosaikken af søerne på terrænet.
1-5	Sletteareal umiddelbart syd for Langesøstien.	3a (SLE)	0,66	2016 og fremadrettet hvert 5. år.	Delvis rydning. Området slås ikke således at det kan bevæge sig mod dyrehavepræg. Den nordlige del af 3a ryddes for størstedelen af opvæksten. Enkelte buske efterlades.
1-6	Samtlige sten- og jorddiger på terrænet.	Ej på kort.		2017.	Rydning af store træer. Større træer, som står direkte på digerne, fældes og fjernes.
1-7	Læhegn i den sydlige del af terrænet.	5j	2,31	2017.	Delvis rydning. Læhegnet tyndes selektivt, således at der kommer en god kroneudvikling. Udhængende træer fjernes.



Øvelsesaktivitet på sletteområde.

5.2 Slåning

På en række lokaliteter skal der gennemføres slåning af lysåbne naturarealer.

Slåning: Målsætning militæranvendelse og naturbeskyttelse.

Id	Lokalitet	Afdeling og litra	Areal (ha)	Gennemføres	Aktivitetsbeskrivelse
2-1	Hele terrænets slettearealer.	1a, 2a, 3a, 4a og 5a. (SLE)	72,96	En gang årligt.	Høslet. Der tages høslet på områdets sletteareal.
2-2	Slettearealer til intensivt øvelsesbrug.	1a, 2a, 4a, 4b og 5a. (SLE)	17,3	2-5 gange årligt.	Slåning, hele vækst sæson. Slettearealerne skal holdes med en kort vegetations længde gennem hele vækstsæsonen af hensyn til øvelsesmæssige behov. Slåning tidligt i vækstsæsonen og derefter efter behov. Ca. 2-5 gange i løbet af vækstsæsonen.
2-3	Ridesti.			2-5 gange årligt.	Slåning af rideesti efter behov. Ridestien slås 2-5 gange årligt for at tydeliggøre forløbet. Slås første gang tidlig i vækstsæsonen og derefter efter behov.

5.3 Hydrologi

Som en del af målsætningen i drifts- og plejeplanen skal der foretages pleje af vådområdelokaliteter. Bl.a. pga. målsætningen om, at vådområderne på sigt skal danne udgangspunkt for Fyns bedste storkebiotop.

Et enkelt af de vådområder, som trænger til intensiv pleje, er beliggende i IPA område. Vådområdet er dog inddraget og beskrevet i drifts- og plejeplanen, hvorfor det ligeledes inddrages i nedenstående aktivitetsplan

for vådområderne på Højstrup Øvelsesplads. Det bør overvejes, om vådområdet og bredzonen skal overgå til NPA område.

For at gøre nummereringen af vådområderne mere overskuelige har vådområderne fået ny nummerering startende fra 1 og frem. Den nye nummerering fremgår af Aktivitetskortet (bilag 7.1).

Hydrologi: Målsætning naturbeskyttelse.

Id	Lokalitet	Afdeling og litra	Areal (ha)	Gennemføres	Aktivitetsbeskrivelse
3-1	Vådområde 2006/1.	2f (SØ)		2016.	Rydning. Bredzonen ryddes for pil og andet buskads.
	Vådområde 2006/2.				Ingen indsats.
3-2	Vådområde 2007/3.	1e (SØ)		2016.	Rydning. Bredzonen ryddes for pil og andet buskads.
3-3	Vådområde 2007/4.	4e (SØ)		2016.	Rydning. Bredzonen ryddes for pil og andet buskads.
	Vådområde 2008/5.				Ingen indsats.
	Vådområde 2008/6.				Ingen indsats.
3-4	Vådområde 2009/7.	4e (SØ)			Rydning. Bredzonen ryddes for pil og andet buskads.
3-5	Vådområde 2009/8.	2f (SØ)		2017.	Rydning. Bredzonen ryddes for pil og andet buskads.
3-6	Vådområde 2010/9.	2h (SØ)		2017.	Rydning. Bredzonen ryddes for pil og andet buskads.
3-7	Vådområde 2010/10.	5g (SØ)		2016/2017.	Rydning. Bredzonen og en del af mosen ryddes for al pilevækst, og kun ganske få træer eller buske efterlades. Mod syd - sydøst ryddes bredzonen fuldstændigt op til Sønder Ringvej for at tillade sollys at trænge ned til mosen/vandhullet.
	Vådområde 2011/11.				Ingen indsats.
	Vådområde 2012/12.				Ingen indsats.

Id	Lokalitet	Afdeling og litra	Areal (ha)	Gennemføres	Aktivitetsbeskrivelse
3-8	Vådområde 2012/13.	1e (SØ)		2017.	Rydning. Bredzonen ryddes for pil og andet buskads.
	Vådområde 2013/14.				Ingen indsats.
	Vådområde 2013/15.				Ingen indsats.
	Vådområde 2014/16.				Ingen indsats.
	Vådområde 2014/17.				Ingen indsats.
	Vådområde 2015/18.				Ingen indsats.
3-9	Vådområde 2015/19	4e (SØ)		2017.	Rydning. Bredzonen ryddes for pil og andet buskads.
	Vådområde 2016/20.				Ingen indsats.
	Vådområde 2017/21.				Ingen indsats.
	Vådområde 2018/22.				Ingen indsats.
3-10	Vådområde 2018/23.	4e (SØ)		2018.	Rydning. Bredzonen ryddes for pil og andet buskads.
3-11	Nordligste vådområde/24.	1b (SØ)		2018.	Rydning. Bredzonen ryddes for pil og andet buskads.



Nyligt ryddet vådområde.

5.4 Invasive arter

Der skal foretages en række aktiviteter i forbindelse med bekæmpelse af invasive arter. Der bør i alle tilfælde af invasive arter iværksætte bekæmpelse med det samme.

Invasive arter: Målsætning militæranvendelse og naturbeskyttelse.

Id	Lokalitet	Afdeling og litra	Areal (ha)	Gennemføres	Aktivitetsbeskrivelse
4-1	Hele terrænet.	Ej på kort.		Årligt.	Overvågning af rynket rose. Der overvåges for forekomster af rynket rose, og bekæmpelse indledes, hvis de konstateres på terrænet.
4-2	Hele terrænet.	Ej på kort.		Årligt.	Overvågning af kæmpe-bjørneklo. Der overvåges for kæmpe-bjørneklo, specielt i den sydlige del af afdeling 5. Bekæmpelse indledes, hvis de konstateres på terrænet.

5.5 Andet

På en række lokaliteter skal kulturhegn efterses eller fjernes.

Andet: Målsætning militæranvendelse og naturbeskyttelse.

Id	Lokalitet	Afdeling og litra	Areal (ha)	Gennemføres	Aktivitetsbeskrivelse
5-1	Nyplantede bevoksninger nær Oles Lund.	2a og 3a. (SLE)		Årligt.	Kulturhegn efterses. Kulturhegnene, som omkranser de nye beplantninger, efterses, og repareres, hvis nødvendigt.
5-2	Bevoksninger nær Svennekærgård.	2a og 3a. (SLE)		Årligt.	Kulturhegn efterses. Kulturhegnene, som omkranser beplantningerne, efterses, og repareres, hvis nødvendigt. Hegnene fjernes eventuelt hvis deres funktion ikke længere er nødvendig.
5-3	Bevoksning/skov plantet i år 2007 vest for Jøhnc-kes Plantage.	4c (UKU)		2016.	Kulturhegn fjernes. Kulturhegnet er flere steder i stykker, og dets funktion er ikke længere nødvendig. Hegnet skal fjernes.

6. REFERENCER

FBE (2011): FBE bestemmelse for drifts- og plejeplaner. Bilag 5 til FBEBS 610-6. Tilgængelig på www.forsvaret.dk.

Miljøministeriet, Skov- og Naturstyrelsen og Forsvarets Bygnings- og Etablissementstjeneste (2005): Højstrup Øvelsesplads, Drifts- og Plejeplan 2005-2019. Tilgængelig på www.forsvaret.dk.



7. BILAG

7.1 Aktivitetskort

Kortbilag med oversigt over de planlagte aktiviteter for de kommende 5 år er ilagt bagerst.







Forsvar for naturen

Forsvarsministeriets skyde- og øvelsesterræner anvendes til militær uddannelse, men samtidig udgør arealerne nogle af de største og bedst bevarede naturområder i Danmark.

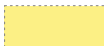
Sammenlagt forvalter Forsvarsministeriet 33.000 ha enestående natur, hvor den militære benyttelse går hånd i hånd med værdifulde danske naturtyper og arters beskyttelse. Mange militære arealer er i perioder åbne for publikum, så også offentligheden kan besøge og opleve de unikke naturarealer.

I samarbejde med Miljøministeriet har Forsvarsministeriet udviklet et særligt koncept for udarbejdelse af drifts- og plejeplaner for terrænerne. Igennem planerne sikrer Forsvarsministeriet en passende afvejning mellem militære uddannelsesmæssige behov, naturbeskyttelse og offentlighedens adgang. Information om Forsvarsministeriets naturforvaltning kan findes på [www.forsvaret .dk](http://www.forsvaret.dk).



Kortbilag til evaluering Aktivitetskort 2016 - 2020 Højstrup Øvelsesplads

196 ha

-  Rydning
-  Slåning
-  Kort vegetation
-  Slette
-  Vandhuller
- 1** Nummerering af vandhuller
-  Riderute
-  Kulturhegn
-  Kulturhegn der skal fjernes
-  Levende hegn
-  Dige
- 1 a** Afdelingsnr, litra

Grundkort udarbejdet 2007

